

ØVRE EIKER KOMMUNE AVLØP
Postboks 76
3301 Hokksund

Saksbehandler:
Irene Tronrud, 32266819

Inspeksjonsrapport: Inspeksjon ved Øvre Eiker kommune på avløpssektoren Kontrollnummer: 2021.541.I.SFOV

Kontaktpersoner ved inspeksjonen:

Fra virksomheten:
Kim Karlsen

Fra Statsforvalteren i Oslo og Viken:
Irene Tronrud

Andre deltagere fra virksomheten:
Trude Andresen
Morten Lauvbu
Kim Karlsen
Ingar Bakke
Øyvind Aasterud

Andre deltagere fra Statsforvalteren i Oslo og Viken:
Andreas Røed

Resultater fra inspeksjonen

Denne rapporten omhandler resultatet fra inspeksjon ved Øvre Eiker kommune på avløpssektoren den 15. september 2021. Rapporten er å anse som endelig dersom vi ikke får tilbakemelding om faktiske feil innen to uker etter at rapporten er mottatt.

Statsforvalteren i Oslo og Viken avdekket 5 avvik og ga 2 anmerkninger under inspeksjonen. Statsforvalteren ser alvorlig på avvik 1 og 2. Det er alvorlig at anlegget ikke overholder renskrav fastsatt i tillatelsen. Videre er avvik 2 er gjentakende for forrige tilsyn i 2019.

Avvik:

- Kommunen overholder ikke renskrav fastsatt i tillatelsen.
- Kommunen har manglende oppfølging av miljørisikovurdering og planer.
- Kommunen har mangelfull avviksregistrering

- Kommunen mangler flere skriftlige rutiner for å begrense og forebygge forurensning til ytre miljø.
- Kommunen har mangelfull systematisk gjennomgang av internkontrollen for ytre miljø

Anmerkninger:

- Kommunen kan ta større del i utarbeidelse av prøvetakingsprogram.
- Kommunen kan forbedre avløpsnettets utskiftingsgrad.

Avvik og anmerkninger er nærmere beskrevet fra side 5 og utover i rapporten.

Oppfølgingen etter inspeksjonen er nærmere beskrevet på side 4.

Elektronisk dokumentert godkjenning, uten underskrift

21.10. 2021	Irene Tronrud	Hilde Sundt Skålevåg
dato	kontrollør	seksjonssjef
	Statsforvalteren i Oslo og Viken	

1. Informasjon om den kontrollerte virksomheten

Ansvarlig enhet

Navn: ØVRE EIKER KOMMUNE AVLØP	
Organisasjonsnr.: 988359076	Eies av: 988358061
Bransjenr. (NACE-kode): 37.000 - Oppsamling og behandling av avløpsvann	

Kontrollert enhet

Navn: Hokksund avløpsanlegg	Anleggsnr.: 3048.0031.01
Kommune: Øvre Eiker	Fylke: Viken
Anleggsaktivitet: Avløpsnett og -rensing	
Tillatelse gitt: 13. mars 2002	Sist endret: 2. mai 2013

2. Bakgrunn for inspeksjonen

Inspeksjonen ble gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven overholdes. Inspeksjonen inngår i Miljødirektoratets nasjonale tilsynsaksjon for kommunale avløpsanlegg.

Mål for aksjonen er ansvarliggjøring av kommuneledelsen, da det er viktig at de som skal ta beslutninger i kommunen om for eksempel etablering av nye boligområder eller næringsområder, har kunnskap om renskapasiteten og kravene i tillatelser og forskrifter for avløpssektoren.

Tilsynsaksjonen skal også kontrollere at kommunen tar sitt ansvar for hele det samlede avløpssystemet er innrettet i tråd med regelverk og gjeldende tillatelser, og at det er etablert rutiner som sikrer at kravene overholdes over tid. Kommunen skal ikke legge opp til økte utslipp av kommunalt avløpsvann uten at renskapasiteten økes tilsvarende.

Tilsynet ble gjennomført i medhold av forurensningsloven § 48.

Inspeksjonstema

- Overordnet styring og planlegging.
- Kunnskap og regelverk og myndighetskrav.
- Kommuneledelsens forståelse av mål og krav og hvordan de sikrer seg at de har god nok oversikt over kommunens utslipp og påvirkning på miljøet.
- Oversikt over tilstanden til avløpssystemet og resipienter.
- Tilstrekkelig renskapasitet hvis avløpsmengden planlegges økt.

Rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Andre forhold: Saker som framkom under inspeksjonen og som det kan være nyttig for virksomheten og saksbehandlere å kjenne til. Her kan også inngå kommentarer til tema som ble tatt opp under inspeksjonen, men der det ikke ble gitt avvik eller anmerkninger.

3. Oppfølging etter inspeksjonen

Øvre Eiker kommune plikter snarest å rette opp de avvik som er beskrevet i denne rapporten. For at Statsforvalteren skal kunne avslutte saken, må Øvre Eiker kommune innen 1. februar 2022 sende en skriftlig redegjørelse som viser hvordan avvikene er rettet.

Vi ber også om at virksomheten sender inn en kort redegjørelse for hvordan anmerkningene er vurdert, eventuelt hvordan det vil bli fulgt opp.

Vi ser alvorlig på avvik 1 og 2 som ble avdekket i denne inspeksjonen. Det er alvorlig at anlegget ikke overholder rensekrav fastsatt i tillatelsen; dette er gjentakende alvorlig avvik jf. brev fra Statsforvalteren datert 27. mai 2021. Statsforvalteren følger allerede opp avvik 1 i egen sak, og viser i den forbindelse til saksnummer: 2021/26360.

Videre er avvik 2 gjentakende fra forrige tilsyn i 2019; kommunen har fortsatt ikke rettet avviket knyttet til mangelfull miljørisikovurdering og handlingsplanen inneholdt ennå ikke tidsfrister.

Vi ber om at dere stiler svarbrevet eller e-post (sfovpost@statsforvalteren.no) til Statsforvalteren i Oslo og Viken v/ Irene Tronrud.

4. Varsel om tvangsmulkt for retting av avvik

Statsforvalteren varsler herved at vi vil fatte vedtak om tvangsmulkt (jf. *forurensningsloven § 73*) for å sikre at avvik 2 blir rettet innen 1. februar 2022.

Tvangsmulkten vil påløpe dersom vi ikke har mottatt en dokumentasjon på at avvik 2 rettet innen 1. februar 2022.

En eventuell tvangsmulkt for avvik 2 vil være et engangsbeløp på kr 100 000,-

Dere har anledning til å kommentere dette varselet. Eventuelle kommentarer må sendes til Statsforvalteren i Oslo og Viken innen to uker etter at denne rapporten med varselet vedtak om tvangsmulkt er mottatt. Dersom vi ikke mottar noen kommentar fra dere vil vi fatte vedtak om tvangsmulkt. Tvangsmulkten vil påløpe dersom vi ikke har mottatt en dokumentasjon på at avvik 2 er rettet innen 1. februar 2022.

5. Innsyn

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via postjournalen til Statsforvalteren i Oslo og Viken (jf. offentleglova).

6. Avvik

Vi fant følgende avvik under inspeksjonen:

Avvik 1

Kommunen overholder ikke rensekrav fastsatt i tillatelsen

Avvik fra:

Lov om vern mot forurensning og om avfall (forurensningloven) § 7 *Plikt til å unngå forurensning.*

Utslippstillatelse for avløpsvann inkludert overvann fra Øvre Eiker kommune datert 13. mars 2002 (tillatelsen) vedlegg 2.

Forskrift om begrensnig av forurensning (forurensningsforskriften) Kapittel 14. *Krav til utslipp av kommunalt avløpsvann fra større tettbebyggelser* § 14-6. *Utslipp til følsomt område* andre ledd og § 14-10. *Utforming og drift av renseanlegg* første ledd.

Kommentarer:

Forurensningsloven sier ingen kan sette i verk nye utslipp eller øke utslipp vesentlig uten at tillatelse er gitt etter forurensningsloven § 11. Tillatelsen stiller krav til at renseeffekt for total fosfor skal være 93 % og maksutslipp er 0,98 tonn fosfor per år. Kommunen har også sekundærrensekrav for BOF₅ og KOF.

Virksomheten opplyste under tilsynet om at de ikke har klart sekundærrensekravet per september 2021, men at fosforresultatene var ligger rundt rensekravet. Kommunen opplyste videre at de er i prosess knyttet til retting av dette avviket som oppfølging av tilbakemelding på egenkontrollrapporteringen for 2020.

Statsforvalteren presiserer at så lenge Øvre Eiker kommune ikke driver i tråd med gjeldende tillatelse gitt i medhold av lov, vil nye påslipp, eller avtale om økte påslipp til avløpsanlegget, fra private eller bedrifter, bli regnet som forsettlig brudd på tillatelsen.

Avvik 2

Kommunen har manglende oppfølging av miljørisikovurdering og planer

Avvik fra:

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften) § 5, andre ledd punkt 6

Kommentarer:

Internkontrollforskriften krever at virksomheter skal kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko knyttet til ytre miljø, samt utarbeide tilhørende handlingsplaner og tiltak for å redusere risikoforholdene. Dette skal dokumenteres skriftlig med frister og ansvarlig for gjennomføring.

I henhold til forurensningsforskriften skal avløpsnett, uten at det medfører uforholdsmessig store kostnader, dimensjoneres, bygges, drives og vedlikeholdes med utgangspunkt i den beste tilgjengelige teknologi og fagkunnskap, særlig med hensyn til

- a) Avløpsvannets mengde og egenskaper,
- b) Forebygging av lekkasjer og
- c) Begrensning av forurensning av resipienten som følge av overløp.

Miljørisikovurderingen for renseanlegg og avløpsnett er sist oppdatert 9. desember 2016.

Kommunen kunne under tilsynet ikke dokumentere at miljørisikovurderingen var i tråd med dagens drift og miljørisikovurderingen hadde mangler, f. eks. ble det opplyst under tilsynet at ikke hadde gjennomført miljørisikovurdering for alle overløp i kommunen og tre nye pumpestasjoner ikke var inkludert i risikovurderingen. Videre var det ikke utarbeidet en risikoreducerende handlingsplan med tidsfrister.

Avvik knyttet til mangelfull miljørisikovurdering samt manglende handlingsplan med tidsfrister, ble også gitt ved vårt forrige tilsyn i 2019. Statsforvalteren satte frist for retting av avviket til 1. november 2019. Det ble i tilbakemeldingen til Statsforvalteren av 31. oktober 2019 informert at kommunen hadde satt i gang et større arbeid med oppdatering av ROS analyse ytre miljø, men og at kommunen ikke var ferdige med arbeidet ennå. I brev fra Statsforvalteren av 17. februar 2020 tok vi kommunens redegjørelse knyttet til gjennomførte tiltak for å lukke avviket til orientering. Statsforvalteren forutsatte i samme brev at avviket var rettet opp, og klargjorde at

gjennomføring av kommunens tiltak ville bli kontrollert ved neste tilsyn. Statsforvalteren ser alvorlig på at avviket fortsatt ikke er lukket.

Kommunen opplyste under tilsynet at det i store deler av ledningsnett til Øvre Eiker kommune er betydelige problemer med inn- og utlekking av fremmedvann. Kommunen opplyste at 2/3 av vann som går til anlegget tidvis kan være fremmedvann. Kommunen vet ikke hvor det lekker inn.

Kommunen har i dag en eldre hovedplan for avløp for Drammensregionen, felles med flere andre kommuner; «Felles hovedplan for vannforsyning og avløp i Drammensregionen 2010-2021». Kommunen mangler en egen hovedplan for avløp. Kommunen uttalte under tilsynet at de planlegger å utarbeide en egen hovedplan for avløp for Øvre Eiker kommune.

En hovedplan for avløp er avgjørende for at avløpsnett og avløpsrenseanleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en miljømessig forsvarlig måte. Kommunen må identifisere behovet for vedlikehold, fornyelse og utbygging av ledningsnett, pumpestasjoner og renseanlegg for kommunalt avløpsvann og overvann både på kort og lang sikt. Hovedplan for avløp må være basert på en miljørisikovurdering med tiltaksplan. Kommunen uttalte under tilsynet at de planlegger å utarbeide en egen hovedplan for avløp for Øvre Eiker kommune.

Hovedplanen skal ut fra miljørisikovurdering og tiltaksplan sette kortsiktige og langsiktige etterprøvbare mål for drift basert på blant annet resipient, anleggets tilstand, påslipp, klima, lekkasjer og overvann.

Avvik 3

Kommunen har mangelfull avviksregistrering

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5 andre ledd, punkt 7.

Kommentarer:

Ifølge internkontrollforskriften skal virksomheter iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av miljølovgivningen. Dette skal dokumenteres skriftlig. Videre forutsettes at virksomheten har et system for avviksbehandling, der virksomheten identifiserer hendelser og tilstander som enten har medført eller kunne ha medført brudd på krav, kartlegger årsaken til hendelsen samt iverksetter tiltak for å forhindre gjentakelse.

Avviksregistrering

Kommunen informerte Statsforvalteren under tilsynet at de har flere systemer for registrering av avvik. For avvik ytre miljø skal det interne HMS systemet QM+ benyttes.

Statsforvalteren mottok en rutine/instruks for avviksregistrering under tilsynet: «Instruks for behandling, varsling og dokumentasjon ved hendelser på avløpssystemet, nr: GENA.01.rev.01, dato: 12.5.2014». Denne rutinen manglet blant annet en definisjon av hva et avvik på ytre miljø er, og i hvilke tilfeller det skal meldes avvik.

Kommunen kunne ikke under tilsynet dokumentere at de hadde registrert avvik knyttet til brudd på utslippskrav satt i tillatelse og forskrift hittil i 2021. Avvik i egenkontrollrapport jf. brev fra Statsforvalteren av 27. mai 2021 samt brudd på sekundærrensekrav var ikke avviksregistrert.

Statsforvalteren påpekte forøvrig via en anmerkning under vårt tilsyn i 2019, at kommunens avvikssystem kunne forbedres med tanke på ytre miljø.

Avvik 4

Kommunen mangler flere skriftlige rutiner for å begrense og forebygge forurensning til ytre miljø

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5 andre ledd, punkt 7.

Kommentarer:

Ifølge internkontrollforskriften skal virksomheter iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av miljølovgivningen. Dette skal dokumenteres skriftlig.

Kommunen mangler flere skriftlige rutiner for å begrense og forebygge forurensning ved rensanlegg og avløpsnett. Kommunen mangler for eksempel skriftlig rutiner som beskriver:

- når og i hvilke tilfeller miljørisikovurderinger skal revideres, samt hvem som er ansvarlig for å gjennomføre dette
- hvordan det skal sikres dialog og kunnskapsflyt om avløpssektoren på tvers av avdelinger i kommunen, samt opp og ned i hierarkiet
- ansvar for å melde fra til kommuneledelsen om behov for tiltak og finansiering av tiltak innenfor avløpssektoren
- ansvar og melding om driftsavvik og utslipp til kommuneledelsen
- hvordan årlig rapportering til myndighetene skal fylles ut, og hvordan resultatene fra rapporteringen skal meldes internt for eksempel til ledelsen
- arbeid med tillatelser til påslipp til kommunalt nett, herunder samarbeide internt mellom Byggesaksavdeling og VA- enheten

Avvik 5

Kommunen har mangelfull systematisk gjennomgang av internkontrollen for ytre miljø

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5 andre ledd, punkt 8.

Kommentarer:

Internkontrollforskriften krever at virksomheter skal foreta en systematisk overvåkning og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt.

Den som er ansvarlig for virksomheten har plikt til å sørge for at internkontrollen blir overvåket og gjennomgått for å sikre at den fungerer som forutsatt. I dette ligger plikt til å påse at internkontrollen vurderes kontinuerlig slik at mangler kan fanges opp. Innbakt i denne plikten ligger også at det med jevne mellomrom foretas en fullstendig gjennomgang, det vil si en revisjon av hele det systematiske arbeidet jf. § 5 annet ledd punkt 8.

Relevante dokumenter i denne sammenheng er oppfølging av egen internkontroll; for eksempel mål og miljørisikovurderinger. Konsekvensen av manglende systematisk gjennomgang av internkontrollen er at den ikke stemmer overens med virkeligheten, og dermed ikke fungerer som forutsatt.

Statsforvalteren avdekket at avvik 2 var gjentakende fra forrige tilsyn i 2019. Videre anmerket Statsforvalteren under tilsynet i 2019 at avvikssystemet kunne forbedres, se forøvrig avvik 3 over.

Det kom frem under tilsynet at kommuneledelsen hadde liten kjennskap til arbeidet med kommunens miljørisikovurdering. Kommuneledelsen kunne blant annet under tilsynet ikke svare på om kommunen hadde utarbeidet en miljørisikovurdering innenfor avløpsområdet. Se forøvrig avvik 2 over. Miljørisikovurderingen er en viktig del av grunnlaget for den overordnede avløpsplanen (Hovedplanen) til kommunen, og det er derfor viktig at arbeidet med miljørisikovurderingen også er forankret i kommuneledelsen.

Kommuneledelsen kjente ikke til om kommunen hadde tallfestede overordnede målsettinger i hovedplanen for vann og avløp.

7. Anmerkninger

Følgende forhold ble anmerket under inspeksjonen:

Anmerkning 1

Kommunen kan ta større del i utarbeidelse av prøvetakingsprogram

Kommentarer:

Det opplyses under tilsynet at kommunen i stor grad hviler på driftsassistansen, som har utarbeidet prøvetakingsprogrammet. Kommunen har lite eierskap til prøvetakingsprogrammet. Begrunnelse for valg av antall prøver som tas og valg av tidspunkt for prøvetaking er noe kommunen må ta stilling til. Kommunen kan på denne måten ta langt større eierskap til prøvetakingsprogrammet.

Anmerkning 2

Kommunen kan forbedre avløpsnettets utskiftingsgrad

Kommentarer:

Kommunens forsyningstakt de siste 3 årene er i henhold til SSB 0,85 %. Dette er en lav fornyingstakt som vil kunne føre til et økt etterslep på fornying av ledningsnett.

8. Dokumentunderlag

Lovgrunnlaget for inspeksjonen var:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) med underliggende forskrifter
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven fra Statsforvalteren